

PROJEKT

**ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W OPOLU
z dnia ..... 2014 r.
w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Smolnik”**

Na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 i poz. 628) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się, na dwadzieścia lat, plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Smolnik”, położonego na terenie gminy Lasowice Wielkie, zwanego dalej „rezerwatem”.

§ 2. 1. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych ekosystemów zbiornika wodnego oraz przylegających torfowisk i lasów o charakterze naturalnym ze stanowiskami roślin chronionych i nielicznie występujących.

2. Wskazuje się następujące przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji celu ochrony, o którym mowa w ust. 1.:

- 1) bogactwo florystyczne, w tym gatunki roślin chronionych i nielicznie występujących,
- 2) właściwie postępująca naturalna sukcesja ekologiczna zbiorowisk,
- 3) położenie rezerwatu w terenie zabudowanym wsi Szumirad,
- 4) lokalizacja rezerwatu w granicach korytarza ekologicznego „Dolina Budkowiczanki”,
- 5) położenie części terenu rezerwatu w granicach Obszaru Mającego Znaczenie dla Wspólnoty „Dolina Budkowiczanki” - kod obszaru PLH160020, zwanego dalej „obszarem Natura 2000”.

§ 3. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków zawiera załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 4. Obszar rezerwatu objęty jest w całości ochroną czynną.

§ 5. Działania ochronne na obszarach ochrony czynnej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 6. Ustala się następujący zapis do uwzględnienia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Lasowice Wielkie oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, dotyczący eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych:

„Zaleca się utrzymanie ciągłości i drożności korytarza ekologicznego „Dolina Budkowiczanki”, w szczególności utrzymanie dotychczasowej struktury zadrzewień nadrzecznych oraz odstąpienie od lokalizowania nowych budowli piętrzących, przegradzających rzekę na odcinku powyżej rezerwatu do granic gminy, za wyjątkiem urządzeń służących ochronie przyrody.”

§7. 1. Opis granic obszaru Natura 2000 w części pokrywającej się z rezerwatem, w postaci współrzędnych geograficznych punktów ich załamania, określa załącznik nr 3 do zarządzenia.

2. Mapa obszaru Natura 2000 wraz z granicami rezerwatu stanowi załącznik nr 4 do zarządzenia.

§ 8. Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 w granicach rezerwatu zawiera załącznik nr 5 do zarządzenia.

§ 9. Cele działań ochronnych w obszarze Natura 2000 w części pokrywającej się z rezerwatem zawiera załącznik nr 6 do zarządzenia.

§ 10. Działania ochronne w obszarze Natura 2000 w części pokrywającej się z rezerwatem ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, określa załącznik nr 7 do zarządzenia.

§ 11. Wykonanie zarządzenia powierza się Regionalnemu Konserwatorowi Przyrody w Opolu.

§ 12. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków

Lp.	Zagrożenie	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożenia
Istniejące wewnętrzne i istniejące zewnętrzne		
1.	Spadek liczebności populacji kotewki orzecha wodnego <i>Trapa natans</i>	Rozpoznanie przyczyn zmniejszania się liczebności populacji kotewki orzecha wodnego oraz możliwości jej zachowania w rezerwacie.
2.	Ekspansja czeremchy amerykańskiej <i>Prunus serotina</i>	Eliminacja populacji czeremchy amerykańskiej z miejsc, gdzie uniemożliwia ona odnawianie się lasu i powoduje zubożenie florystyczne runa.
3.	Niekontrolowana antropopresja	Zamieszczenie na obrzeżach rezerwatu informacji o przebiegu jego granic oraz obowiązujących na jego terenie zakazach.
Potencjalne zewnętrzne		
4.	Zaburzenie powiązań rezerwatu z innymi obszarami o wysokich walorach przyrodniczych	Zapewnienie ciągłości i drożności korytarza ekologicznego „Dolina Budkowiczanki”.

Określenie działań ochronnych na obszarze ochrony czynnej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działań ochronnych
1.	Wykonanie ekspertyzy określającej przyczyny zmniejszania się liczebności populacji kotewki orzecha wodnego oraz możliwości i sposób jej zachowania w rezerwacie.	Prowadzenie do 31.12.2016 r. corocznych badań dotyczących przyczyn wymierania kotewki, uwzględniających badania fitopatologiczne oraz stanu wód, wraz z analizą wyników i określeniem możliwości i sposobu zachowania gatunku w rezerwacie.	Punktowo w granicach rezerwatu, w szczególności na działkach nr: 63/14 oraz 94, arkusz mapy 4, obręb Szumirad
2.	Usuwanie krzewów czeremchy amerykańskiej	Wycinanie krzewów oraz ich odrostów z łącznej powierzchni ok. 2 ha, z pozostawieniem uzyskanej biomasy w granicach rezerwatu do naturalnego rozkładu. Powtarzanie ww. zabiegów w kolejnych latach, z intensywnością zależną od ich skuteczności.	Wydzielenia leśne: <ul style="list-style-type: none"> • 02-21-3-18-61-m, • 02-21-3-18-61-s, • 02-21-3-18-62-i, • 02-21-3-18-62-j, • 02-21-3-18-62-k, • 02-21-3-18-62-l, • 02-21-3-18-62-m, • 02-21-3-18-62-n, • 02-21-3-18-62-p, • 02-21-3-18-62-s, • 02-21-3-18-64-a, • 02-21-3-18-64-b, • 02-21-3-18-64-c, • 02-21-3-18-64-d, • 02-21-3-18-64-f¹⁾.
3.	Przeciwdziałanie antropopresji	Oznakowanie drzew wzdłuż granicy rezerwatu, na długości ok. 4,3 km.	Granice rezerwatu
		Posadowienie w granicach rezerwatu 5 tablic informujących o zakazie połowu ryb.	Miejsca wykorzystywane do nielegalnego połowu ryb
		Posadowienie w północno-zachodniej części rezerwatu tablicy edukacyjno-informacyjnej.	Północno-zachodnia część działki nr 63/14, arkusz mapy 4, obręb Szumirad

¹⁾ Zgodnie z Planem Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Olesno na okres od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2018 r.

Opis granic obszaru Natura 2000 w części pokrywającej się z rezerwatem²⁾

Nr	Y	X
1	447126,16	330457,97
2	447151,93	330455,75
3	447151,93	330455,75
4	447151,95	330455,75
5	447168,95	330433,09
6	447205,75	330402,35
7	447208,05	330400,43
8	447238,71	330387,10
9	447249,16	330364,88
10	447260,15	330361,67
11	447289,26	330348,61
12	447289,27	330348,60
13	447308,04	330332,70
14	447342,10	330324,11
15	447347,55	330310,74
16	447440,51	330248,44
17	447466,60	330211,58
18	447472,61	330213,18
19	447482,78	330203,87
20	447514,05	330196,89
21	447540,26	330168,83
22	447552,86	330221,79
23	447583,74	330214,02
24	447590,63	330205,58
25	447605,03	330198,36
26	447645,62	330178,02
27	447693,87	330183,48
28	447694,77	330179,42
29	447696,16	330173,16
30	447696,17	330173,16
31	447696,17	330173,16
32	447720,41	330171,84
33	447762,15	330169,58
34	447778,37	330154,47
35	447821,47	330150,25
36	447844,91	330157,58
37	447859,46	330152,93
38	447872,02	330148,92
39	447903,24	330129,59
40	447929,01	330099,37
41	447929,01	330099,37

42	447974,00	330103,37
43	448005,33	330085,60
44	448038,81	330072,02
45	448038,84	330072,01
46	448044,11	330068,68
47	448038,65	330058,60
48	447975,89	330051,83
49	447931,79	330062,49
50	447910,46	330047,60
51	447910,46	330047,60
52	447910,45	330047,61
53	447871,13	330061,16
54	447871,13	330061,16
55	447869,54	330058,17
56	447849,25	330020,05
57	447852,58	330004,06
58	447833,67	329981,35
59	447810,03	329952,96
60	447810,03	329952,96
61	447810,03	329952,96
62	447853,62	329936,30
63	447828,75	329918,93
64	447807,43	329882,60
65	447802,20	329872,74
66	447765,98	329931,41
67	447751,27	329946,06
68	447752,75	329939,64
69	447748,28	329938,60
70	447746,32	329947,38
71	447693,41	329984,57
72	447661,08	330009,20
73	447660,04	330016,43
74	447654,31	330014,36
75	447646,06	330020,65
76	447637,46	330028,37
77	447625,19	330041,47
78	447615,73	330047,86
79	447569,39	330089,43
80	447490,88	330141,47
81	447458,04	330145,09
82	447443,05	330146,76
83	447424,55	330161,67

84	447410,64	330168,61
85	447392,48	330181,82
86	447369,93	330202,52
87	447346,33	330203,61
88	447331,46	330209,11
89	447315,55	330199,59
90	447311,68	330190,35
91	447298,40	330170,31
92	447273,88	330193,21
93	447242,02	330190,25
94	447218,51	330179,61
95	447197,82	330190,84
96	447178,61	330205,51
97	447160,44	330203,99
98	447133,81	330209,36
99	447109,72	330243,57
100	447082,72	330252,68
101	447036,51	330286,01
102	447037,84	330300,45
103	447028,40	330311,12
104	447007,96	330301,78
105	446991,51	330324,00
106	446969,08	330329,33
107	446939,36	330327,29
108	446918,10	330329,92
109	446853,29	330355,83
110	446819,14	330335,09
111	446822,12	330341,11
112	446783,13	330364,21
113	446766,83	330337,28
114	446763,67	330341,64
115	446741,35	330361,58

116	446737,49	330362,38
117	446727,19	330363,30
118	446698,74	330385,06
119	446671,37	330407,45
120	446705,64	330460,88
121	446713,68	330473,41
122	446753,53	330526,18
123	446761,64	330538,81
124	446783,89	330568,97
125	446802,82	330592,29
126	446886,74	330686,12
127	446905,97	330671,79
128	446912,84	330653,56
129	446951,96	330618,66
130	446954,79	330614,79
131	446952,92	330611,85
132	446961,28	330607,47
133	446963,85	330604,61
134	446980,73	330561,37
135	446980,85	330561,07
136	447044,39	330534,85
137	447044,42	330534,85
138	447058,62	330529,96
139	447058,71	330529,91
140	447060,32	330529,03
141	447063,03	330526,64
142	447065,29	330525,63
143	447080,98	330480,59
144	447084,42	330470,74
145	447084,61	330470,19
146	447112,87	330461,88
147	447126,16	330457,97

²⁾ Sporządzony w układzie współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992, o którym mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 października 2012 r. w sprawie państwowego systemu odniesień przestrzennych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1247).

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 w granicach rezerwatu

Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
	istniejące	potencjalne	
91E0 * Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)	1. Obce gatunki inwazyjne	2. Usuwanie drzew martwych i umierających	1. Obecność obcych gatunków inwazyjnych – niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> i czeremchy amerykańskiej <i>Prunus serotina</i> . 2. Niedostateczna ilość martwego drewna.
3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników	1. Nieznane zagrożenie lub nacisk	2. Modyfikowanie funkcjonowania wód 3. Obce gatunki ekspansywne	1. Brak wystarczających danych o występowaniu i stanie ochrony siedliska. 2. Ingerencja w koryto rzeczne (niewłaściwie prowadzone prace utrzymaniowe koryta) 3. Ekspansja moczarki kanadyjskiej <i>Elodea canadensis</i>
3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	1. Nieznane zagrożenie lub nacisk	2. Obce gatunki ekspansywne	1. Brak wystarczających danych o występowaniu i stanie ochrony siedliska. 2. Introdukcja amura białego <i>Ctenopharyngodon idella</i>
7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i>)	1. Nieznane zagrożenie lub nacisk	2. Osuszanie terenów bagiennych	1. Brak wystarczających danych o występowaniu i stanie ochrony siedliska. 2. Osuszanie spowodowane melioracjami lub ingerencją w ekosystemy wodne rezerwatu
91D0* Bory i lasy	1. Nieznane	2. Osuszanie	1. Brak wystarczających

bagienne	zagrożenie lub nacisk	terenów bagiennych	danych o występowaniu i stanie ochrony siedliska. 2. Osuszanie spowodowane melioracjami lub ingerencją w ekosystemy wodne rezerwatu
----------	--------------------------	-----------------------	--

Cele działań ochronnych w obszarze Natura 2000 w części pokrywającej się z rezerwatem

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
1.	91E0 * Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	Dążenie do poprawy wskaźników: „martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości” oraz „inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie”.
2.	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Uzupełnienie wiedzy o siedlisku w granicach rezerwatu.
3.	3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników	Uzupełnienie wiedzy o siedlisku w granicach rezerwatu.
4.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i>)	Uzupełnienie wiedzy o siedlisku w granicach rezerwatu.
5.	91D0* Bory i lasy bagienne	Uzupełnienie wiedzy o siedlisku w granicach rezerwatu.

Działania ochronne w obszarze Natura 2000 w części pokrywającej się z rezerwatem ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania

Lp.	Przedmiot ochrony	Działanie ochronne	Obszar wdrożenia	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1.	91E0 * Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)	Dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych		
		Niepodejmowanie działań skutkujących uszczupleniem zasobów martwego drewna	Płaty siedliska w obrębie wydzieleń leśnych: • 02-21-3-18-62-m, • 02-21-3-18-64-b, • 02-21-3-18-64-d ³⁾ .	Właściciel lub posiadacz nieruchomości
		Dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów działań ochronnych		
		Monitoring stanu ochrony siedliska zgodnie z metodyką Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.	Płaty siedliska w obrębie wydzieleń leśnych: • 02-21-3-18-62-m, • 02-21-3-18-64-b, • 02-21-3-18-64-d ³⁾ .	Sprawujący nadzór nad Obszarem Natura 2000
2.	3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony		
		Rozpoznanie występowania i ustalenie stanu ochrony siedliska w granicach rezerwatu poprzez wykonanie ekspertyzy specjalistycznej rozstrzygającej występowanie siedliska 3150 w granicach rezerwatu. W przypadku potwierdzenia występowania określenie stanu ochrony siedliska, zagrożeń i celów ochrony.	Obszar Natura 2000 w granicach rezerwatu	Sprawujący nadzór nad Obszarem Natura 2000
3.	3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników	Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony		
		Rozpoznanie występowania i ustalenie stanu ochrony siedliska w granicach rezerwatu poprzez wykonanie ekspertyzy specjalistycznej	Obszar Natura 2000 w granicach rezerwatu	Sprawujący nadzór nad Obszarem Natura 2000

		rozstrzygającej występowanie siedliska 3260 w granicach rezerwatu. W przypadku potwierdzenia występowania określenie stanu ochrony siedliska, zagrożeń i celów ochrony.		
4.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i>)	Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony		
		Rozpoznanie występowania i ustalenie stanu ochrony siedliska w granicach rezerwatu poprzez wykonanie ekspertyzy specjalistycznej rozstrzygającej występowanie siedliska 7140 w granicach rezerwatu. W przypadku potwierdzenia występowania określenie stanu ochrony siedliska, zagrożeń i celów ochrony.	Obszar Natura 2000 w granicach rezerwatu	Sprawujący nadzór nad Obszarem Natura 2000
5.	91D0* Bory i lasy bagienne	Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony		
		Rozpoznanie występowania i ustalenie stanu ochrony siedliska w granicach rezerwatu poprzez wykonanie ekspertyzy specjalistycznej rozstrzygającej występowanie siedliska 91D0 w granicach rezerwatu. W przypadku potwierdzenia występowania określenie stanu ochrony siedliska, zagrożeń i celów ochrony.	Obszar Natura 2000 w granicach rezerwatu	Sprawujący nadzór nad Obszarem Natura 2000

⁹⁾ Zgodnie z Planem Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Olesno na okres od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2018 r.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą, dla rezerwatu przyrody sporządza się i realizuje plan ochrony. Plan ten ustanawia, na okres 20 lat, regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze zarządzenia, w terminie 5 lat od dnia uznania obszaru za rezerwat przyrody (art. 18. ust. 2, art. 19 ust. 1 pkt 2, art. 20 ust.1 ustawy). Plan ochrony dla rezerwatu przyrody zawiera:

1. cele ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji;
2. identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczenia istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków;
3. wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej;
4. określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań;
5. wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz określenie sposobów ich udostępnienia;
6. wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza;
7. ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych (art. 20 ust. 3 ustawy).

Ponadto w planie ochrony rezerwatu można wyznaczyć obszary i miejsca, w granicach których nie obowiązują zakazy w zakresie polowania (art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy), połowu ryb i innych organizmów wodnych (art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy) oraz wprowadzania psów (art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy), a także prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej (art. 15 ust. 1 pkt 11).

Plan ochrony dla rezerwatu przyrody w części pokrywającej się z obszarem Natura 2000 powinien uwzględniać zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 28 ustawy, albo zakres planu ochrony dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 29 ustawy (art. 20 ust. 5 ustawy). Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
  - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
  - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
  - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru (art. 28 ust. 10 ustawy).

Tryb sporządzania projektu planu ochrony i zakres prac na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. *w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody* (Dz. U. Nr 94, poz. 794), zwanego dalej rozporządzeniem.

Sporządzający projekt planu, zgodnie z art. 19 ust. 1a ustawy, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i o cenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.) w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

Nadto zasady udziału niektórych grup społecznych w tworzeniu planu normuje ww. rozporządzenie. Zgodnie z § 3 rozporządzenia informację o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu sporządzający projekt planu ogłasza w prasie lokalnej, umieszcza na tablicy ogłoszeń w siedzibie sporządzającego projekt planu i na jego stronie internetowej oraz przesyła do właściwych miejscowo organów samorządu terytorialnego, jednostek zarządzających lasami Skarbu Państwa, podmiotów wykonujących prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa i organów administracji morskiej oraz organizacji pozarządowych zainteresowanych ochroną przyrody, których obszary działania obejmują obszar objęty projektem planu. Ponadto sporządzający projekt planu zapewnia zainteresowanym osobom i podmiotom możliwość zapoznawania się z wynikami prac na potrzeby sporządzenia projektu planu i z projektem planu oraz możliwość zgłaszania do nich wniosków i uwag, a informację o sposobie zapewnienia tej możliwości oraz o sposobie, w jaki nastąpi ustosunkowanie się do zgłoszonych wniosków i uwag, sporządzający projekt planu zamieszcza w informacji, o której mowa w § 3 rozporządzenia (§ 6 rozporządzenia).

Projekty planów ochrony tworzonych dla form ochrony przyrody zamieszcza się także w publicznie dostępnych wykazach (art. 21 ust. 2 pkt 24a *ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i o cenach oddziaływania na środowisko*).

Projekt planu ochrony wymaga zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin (art. 19 ust. 2 ustawy) i regionalną radę ochrony przyrody (art. 97 ust.3 pkt 2 ustawy); wymaga także uzgodnienia z wojewodą (art. 59 ust. 2 *ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie* - Dz. U. Nr 31, poz. 206, z późn. zm.).

Rezerwat przyrody „Smolnik” o powierzchni 13,12 ha utworzony został na podstawie zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 lutego 1958 r. (M.P. Nr 25, poz. 149). Obecnie obowiązującym aktem prawnym w stosunku do tego rezerwatu jest zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 5 lutego 2014 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Smolnik" (Dz. Urz. Woj. Op. z 2014 r., poz. 383). Aktualna powierzchnia obszaru chronionego wynosi 30,17 ha, a celem jego ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych ekosystemów zbiornika wodnego oraz przylegających torfowisk i lasów o charakterze naturalnym ze stanowiskami roślin chronionych i nielicznie występujących. Identyfikując przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji tego celu, w niniejszym planie ochrony zwrócono uwagę na bogactwo florystyczne, w tym stanowiska licznych gatunków roślin chronionych i nielicznie występujących (rzadkich), właściwie postępującą naturalną sukcesję ekologiczną zbiorowisk rezerwatu, położenie rezerwatu w terenie zabudowanym wsi Szumirad, a także w granicach regionalnego korytarza ekologicznego „Dolina Budkowiczanki” oraz Obszaru Mającego Znaczenie dla Wspólnoty „Dolina Budkowiczanki” (kod obszaru PLH160020).

Rezerwat przyrody „Smolnik” charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem występujących tu ekosystemów. Najważniejszymi, warunkującymi istnienie pozostałych, są ekosystemy wodne, związane z rzeką Bystrzyną, która stanowi dopływ Budkowiczanki. Przepływa ona w centralnej i wschodniej części rezerwatu, uchodząc następnie do sztucznego zbiornika wodnego nazywanego stawem Szumirad. W pozostałej części obszaru chronionego występują ekosystemy leśne i torfowiskowe.

Spośród 11 typowo wodnych zbiorowisk roślinnych rezerwatu dominują asocjacje eutroficznych wód związku *Nymphaeion*. Licznie występuje tu chroniony grążel żółty *Nuphar lutea*, tworzący niemal jednogatunkowe płaty na znacznych powierzchniach wzdłuż

południowych oraz północnych brzegów zbiornika. W ostatnich latach odnaleziono tu również, uznawane za nie występujące na Śląsku Opolskim, grzybień północny *Nymphaea candida*.

Gatunkiem priorytetowym dla rezerwatu, z uwagi na swą wysoką wartość konserwatorską, jest występująca w stawie Szumirad kotewka orzech wodny *Trapa natans* – gatunek objęty prawną ochroną, narażony na wymarcie w granicach zarówno województwa opolskiego, jak i całego kraju. Od kilku lat obserwowane jest zjawisko stopniowego spadku liczebności tego niegdyś liczego w zbiorniku Szumirad gatunku. Z danych będących w posiadaniu RDOŚ wynika, iż gatunek ten w roku 1958, w którym ustanowiono rezerwat, występował licznie, a jego płyty rozprzestrzeniały się nawet w kierunku północnego brzegu zbiornika. Dalsze losy populacji nie są dokładnie znane, jednak ostatecznie z nieokreślonych przyczyn kotewka wyginęła w granicach rezerwatu. W latach 90-tych XX wieku dokonano ponownego wprowadzenia tego gatunku do stawu. W 1998 r. populacja zajmowała pow. ok. 20 m² przy południowym brzegu zbiornika. Pojedyncze egzemplarze odnotowano także w północnej części stawu. W dokumentacji wykonanej dla terenu rezerwatu w tamtym okresie (Dajdok Z., Kącki Z. 1998. *Plan ochrony rezerwatu Smolnik. Instytut Botaniki Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław*) wskazano, iż istotnym zagrożeniem dla populacji jest defoliacja rozetek przez ptactwo wodne, skutkująca słabym zawiązywaniem owoców.

Monitoring stanu populacji kotewki dokonywano w latach 2010 – 2013, w ramach realizacji zapisów zarządzeń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu Nr 45/09 z 17 listopada 2009 r. oraz Nr 33/12 16 listopada 2012 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla przedmiotowego rezerwatu. W 2010 r. stwierdzono występowanie ok. 1000 szt. kotewki, przy czym populacja zajmowała łącznie powierzchnię ok. 1 ha, tworząc trzy wyraźne skupiska w południowej, bardziej wypłyconej części zbiornika. W roku 2011 liczebność zmniejszyła się o połowę; udokumentowano dwa skupiska o pow. 10 i 18 m². Rok później zaobserwowano jedynie 30 okazów kotewki występujących w rozproszeniu w południowej części stawu, co potwierdziła dokumentacja wykonana w tym okresie na potrzeby sporządzenia niniejszego planu ochrony (*Plan ochrony rezerwatu przyrody Smolnik. Ecosystem Projekt, Opole. 2012*). Jako prawdopodobne przyczyny zanikania kotewki podano wędkarstwo oraz ekspansję gązela żółtego, wykluczając jednocześnie wpływ warunków siedliskowych oraz ryb. Przeprowadzone na poziomie podstawowym badania wody pozwoliły bowiem na wysunięcie wniosku, iż wody zbiornika charakteryzują się korzystnymi dla rozwoju tej rośliny parametrami. Natomiast badania jakościowe i ilościowe ryb nie potwierdziły występowania karpiowatych, w tym amura, uchodzącego za największe zagrożenie dla kotewki. W roku 2013 w ramach monitoringu stanu populacji tego gatunku odnotowano jedynie 20 okazów, występujących w dwóch małych grupach, w południowej części stawu. Z racji powyższego, mając na względzie brak jednoznacznie stwierdzonych przyczyn wymierania kotewki w granicach rezerwatu, w ramach niniejszego planu ochrony zaplanowano wykonanie szczegółowej ekspertyzy, mającej na celu rozpoznanie przyczyn zmniejszania się liczebności tego gatunku oraz możliwości zachowania jego populacji; w szczególności winna ona uwzględniać badania fitopatologiczne oraz szczegółowe badania stanu wód. Wyniki ekspertyzy posłużą do podjęcia odpowiednich działań ochronnych w stosunku do kotewki, poprzedzonych ewentualną zmianą niniejszego planu ochrony.

W strefie granicznej, pomiędzy zbiorowiskami wodnymi i leśnymi, wykształciło się pło torfowe, porośnięte przez fitocenozy z klasy *Utricularietea intermedio-minoris* oraz *Scheuchzerio-Caricetea fuscae*. Na chwilę obecną jedynym, jednocześnie wyłącznie potencjalnym zagrożeniem dla ekosystemów torfowiskowych, jest zaburzenie stosunków wodnych, spowodowane np. zmianą piętrzenia wód zbiornika lub czynnikami pochodzenia zewnętrznego, jak tworzenie przegród na rzece Bystrzynie. W granicach rezerwatu kwestię tę regulują zapisy art. 15 ust. 1 pkt 7 ustawy, zgodnie z którymi w rezerwacie zabrania się zmiany stosunków wodnych, o ile tego typu działanie nie służy ochronie przyrody; stąd też w niniejszym akcie prawnym nie stwierdzono konieczności formułowania odrębnych zapisów w tym zakresie. Natomiast wpływ czynników zewnętrznych, skutkujących obniżeniem poziomu wód, został ograniczony poprzez sformułowanie odpowiedniego zapisu do aktów planistycznych obowiązujących dla obszaru gminy Lasowice Wielkie.

Roślinność leśna występująca na terenie rezerwatu jest zgodna z roślinnością potencjalną. Wyróżniono tu osiem jednostek fitosocjologicznych w randze zespołu oraz

mające powierzchniowo największy udział zbiorowisko z klasy *Vaccinio-Piceetea*. Procesy zachodzące w drzewostanach rezerwatu oceniane są pozytywnie. Stopniowo podwyższa się ich wiek, prawidłowo zachodzą procesy naturalnej sukcesji i przechodzenia fitocenoz leśnych w kolejne stadia rozwojowe. Jedynym negatywnym zjawiskiem w obrębie ekosystemów leśnych jest obecność gatunków niepożądanych, zarówno obcych, jak i rodzimych. Przy czym istotnym zagrożeniem dla rezerwatu jest ekspansja czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina*, występującej na znacznych powierzchniach w południowej i wschodniej części rezerwatu. W wielu miejscach opanowała ona znaczną część warstwy podszytu, co prowadzi do zubożenia gatunkowego oraz zmniejszenia pokrycia roślinności runa, jak również utrudnia powstawanie naturalnego odnowienia. Całkowite i trwałe wyeliminowanie tego gatunku obcego z obszaru rezerwatu z uwagi na łatwość jego odnawiania się oraz liczne występowanie w drzewostanach otaczających rezerwat jest praktycznie niemożliwe. Niemniej, biorąc pod uwagę walory przyrodnicze obszaru chronionego, zasadnym jest usuwanie krzewów tego gatunku, przynajmniej z miejsc, gdzie jego obecność powoduje zahamowanie procesu naturalnej sukcesji ekologicznej zbiorowisk leśnych. Z uwagi na powyższe w ramach niniejszego planu ochrony zaplanowano usuwanie mechaniczne krzewów czeremchy w południowej i wschodniej części rezerwatu, na łącznej pow. ok. 2 ha. Zabiegi te będą powtarzane w kolejnych latach, z częstotliwością zależną od ich skuteczności.

Rezerwat przyrody „Smolnik” z racji swego położenia w terenie zabudowanym wsi Szumirad od początku swego istnienia podlegał znacznej antropopresji. Zważywszy, iż teren ten objęty jest ochroną od ponad 50 lat, pojęcie rezerwatu i obowiązujących na jego terenie ograniczeń wydaje się być utrwalone w świadomości lokalnej społeczności. Świadomość tą podnosi również oznakowanie obszaru tablicami urzędowymi oraz tablicą informacyjną. Pomimo tego wiadomym jest, że teren rezerwatu podlega niekontrolowanej penetracji, związanej z nielegalnym wędkowaniem. Świadczy o tym obecność niewielkich drewnianych pomostów wzdłuż północnego brzegu zbiornika oraz stanowisk wędkarskich przy brzegu południowym, do których dotrzeć można zarówno wędrując przez las, jak i (w razie wysokiego poziomu wody w lesie) przepływając zbiornik. W odpowiedzi na wyżej opisane zagrożenie zaplanowano oznakowanie granic rezerwatu na pniach drzew, w sposób ustalony z RDLP w Katowicach, tj. za pomocą białych pasów z literką „R” pośrodku. Ponadto ustalono, że skutecznym działaniem ograniczającym penetrację ludzką może być zamieszczenie w widocznych miejscach na obszarze rezerwatu informacji o aktualnym obszarze rezerwatu oraz o najważniejszych, z punktu widzenia celu ochrony rezerwatu, zakazach obowiązujących w jego granicach. Dlatego zaplanowano posadowienie, w miejscach wykorzystywanych do nielegalnych połowów, 5 tablic o treści „zakaz połowu ryb”, a także, w północno-zachodniej części rezerwatu, tablicy edukacyjno-informacyjnej przedstawiającej jego granice i wskazującej czynności zakazane na jego terenie. Istniejąca tablica informacyjna wymaga bowiem wymiany z uwagi na nieaktualną już treść oraz niefortunną lokalizację przy drodze wojewódzkiej, uniemożliwiającą bezpieczne zapoznanie się z jej treścią. Odstąpiono natomiast od zaproponowanej w dokumentacji do planu ochrony z 2012 r. likwidacji istniejących „dzikich” pomostów. W wyniku przeprowadzanych w ostatnich latach na terenie rezerwatu oględzin stwierdzono bowiem, iż działanie tego typu nie wyeliminuje opisywanego zagrożenia. Wędkarze stworzą sobie prawdopodobnie inne dogodne miejsca do wędkowania, w związku z czym penetracja brzegów zbiornika przybierze charakter bardziej rozproszony, a jej rozmiar będzie trudniejszy do zdiagnozowania. Niezależnie od zaplanowanych działań o ustaleniach planu powiadomiona zostanie Państwowa Straż Rybacka oraz Policja celem wzmożenia prowadzonych tam kontroli. Kierując się zapisami dokumentacji do planu ochrony, wskazującej wędkowanie jako prawdopodobną przyczynę zamierania kotewki orzecha wodnego, nie wskazano w planie miejsc udostępnionych dla celów amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz połowu ryb i innych organizmów wodnych (art. 20 ust. 3 pkt 5 oraz art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy).

Potencjalnym zewnętrznym zagrożeniem dla ekosystemów rezerwatu, skutkującym zmianą stosunków wodnych oraz zmniejszeniem jego bioróżnorodności, jest zaburzenie powiązań z innymi obszarami o wysokich walorach przyrodniczych w gminie Lasowice Wielkie, w tym z rezerwatem przyrody „Kamieniec”. Biorąc pod uwagę powyższe, koniecznym jest zapewnienie ciągłości i drożności korytarza ekologicznego,

wyszczególnionego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego pod nazwą „Dolina Budkowiczanki”, w granicach którego przedmiotowy rezerwat się znajduje, co zostało uregulowane poprzez sformułowanie zalecenia w tym zakresie do dokumentów planistycznych. Zapis ten dotyczy przede wszystkim utrzymania dotychczasowej struktury zadrzewień nadrzecznych oraz odstąpienia od lokalizowania nowych budowli piętrzących, przegradzających rzekę na odcinku powyżej rezerwatu, innych niż służące ochronie przyrody.

Ze względu na położenie rezerwatu poza wodami morskimi oraz poza wyłącznymi strefami ekonomicznymi, dokument niniejszy nie zawiera również ustaleń do planów zagospodarowania przestrzennego ww. obszarów.

Ustanowiony niniejszym zarządzeniem plan ochrony dla rezerwatu przyrody "Smolnik" nie wskazuje obszarów objętych ochroną ścisłą i krajobrazową. W związku z powyższym, określając działania ochronne, w zarządzeniu odniesiono się do podania ich w odniesieniu do obszarów ochrony czynnej. Mając na uwadze zakres zaplanowanych działań ochronnych, a w szczególności konieczność usuwania czeremchy amerykańskiej z terenów leśnych, cały obszar rezerwatu wskazano jako obszar ochrony czynnej.

Mając na uwadze cele ochrony rezerwatu (w tym względy edukacyjne) oraz podanie Z-cy Nadleśniczego Nadleśnictwa Olesno nr ZZ-73-38-457/2012 z dnia 27 czerwca 2012 r., zasadnym wydaje się rozważenie możliwości udostępnienia do celów edukacyjnych szlaku o dł. ok. 260 m, znajdującego się we wschodniej części rezerwatu i stanowiącego część ścieżki edukacyjnej „Szumi las w Szumiradzie”. Biorąc jednak pod uwagę treść stanowiska Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (pismo nr DOP-OC.600.256.2013.HS.3 z dnia 24.10.2013r.), zgodnie z którym udostępnianie szlaków turystycznych oraz ścieżek edukacyjnych nie powinno mieć miejsca w planie ochrony, lecz odbywać się na podstawie zapisów art. 15: ust 1 pkt 15 oraz ust. 5 ustawy, odstąpiono w niniejszym dokumencie od formułowania zapisów określających obszary i miejsca udostępniane dla celów edukacyjnych oraz sposoby ich udostępniania. Nie wyklucza to jednocześnie wskazania wspomnianej ścieżki edukacyjnej do ruchu pieszego odrębnym zarządzeniem regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Zapisy niniejszego zarządzenia nie określają również miejsc i obszarów udostępnionych do celów naukowych. Biorąc pod uwagę fakt, że walory przyrodnicze rezerwatu są bardzo zróżnicowane – występują tu zarówno ekosystemy wodne, jak leśne i torfowiskowe, oraz to, że zebrana przez RDOŚ dokumentacja dotycząca terenu rezerwatu jest uboga i w znacznej mierze nieaktualna (dane z lat 90-tych), zawężenie w planie ochrony tematyki badań do określonego typu siedlisk czy też grupy gatunków wydaje się być niecelowe. Ponadto, w perspektywie 20 lat obowiązywania dokumentu, trudno na dzień dzisiejszy określić zakres i sposób tego udostępniania, tj. ustalić warunki, przy spełnieniu których prowadzenie prac badawczych, jako nie oddziałujących negatywnie na przyrodę rezerwatu, byłoby możliwe. Niniejszym możliwość zwolnienia z obowiązujących w rezerwacie zakazów, uzasadnionego prowadzeniem badań naukowych, pozostawia się do indywidualnego rozpatrzenia przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska w ramach postępowania administracyjnego zakończonego wydaniem decyzji.

Ze względu na charakter rezerwatu, który w wielu miejscach stanowi trudne do przebycia ostępy (torfowisko, podtopione fragmenty lasu), jego wysokie walory przyrodnicze, w tym występowanie w wodach zbiornika narażonej na wymarcie na jego obszarze kotewki orzecha wodnego oraz brak infrastruktury turystycznej i sportowej, niniejszy akt prawa miejscowego nie przewiduje wskazania obszarów i miejsc udostępnianych dla celów turystycznych, rekreacyjnych i sportowych. Mając natomiast na uwadze typy występujących tu ekosystemów (leśny, wodny, torfowiskowy), nie ma również możliwości wskazania na jego obszarze miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza (art. 20 ust. 3 pkt 5 i pkt 6 oraz art. 15 ust. 1 pkt 11 ustawy). W planie nie wyznaczono również obszarów dopuszczających prowadzenie polowań oraz nie wskazano miejsc, w których dopuszcza się wprowadzania psów (art. 15 ust. 1 pkt 4 i pkt 16 ustawy).

Część terenu rezerwatu położona jest w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Budkowiczanki (obecnie funkcjonującego w bazie danych Natura 2000 pod nazwą „Szumirad”), oznaczonego kodem PLH160020, który na mocy decyzji Komisji Europejskiej z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG siódmego

zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (numer aktu notyfikacyjnego C (2013) 7358) uznany został za obszar mający znaczenie dla Wspólnoty w rozumieniu art. 2 pkt 2c ustawy. Tym samym zasadnym stało się uwzględnienie w niniejszym zarządzeniu zapisów art. 28 ust. 10 ustawy.

Opis granic obszaru Natura 2000 w części pokrywającej się z terenem rezerwatu przedstawiono w postaci współrzędnych geograficznych punktów ich załamania. Załączona mapa przedstawia położenie oraz przebieg granicy obszaru Natura 2000 z uwzględnieniem granic rezerwatu.

Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych (SDF), przedmiotami ochrony w tym obszarze Natura 2000 (według stanu na miesiąc październik 2013 r.) są następujące siedliska: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* – kod 3150 (ocena ogólna B), nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników – kod 3260 (ocena ogólna B), torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą – kod 7110 (ocena ogólna A), torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*) – kod 7140 (ocena ogólna A), bory i lasy bagienne – kod 91D0 (ocena ogólna A) oraz łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnetum glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe) – kod 91E0 (ocena ogólna A).

Spośród wyżej wymienionych, w części pokrywającej się z rezerwatem występuje siedlisko przyrodnicze oznaczone kodem 91E0, w podtypie: niżowy łąg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*. Inwentaryzacja przyrodnicza przeprowadzona na potrzeby sporządzenia planu ochrony rezerwatu nie potwierdziła jednoznacznie występowania w jego granicach pozostałych siedlisk opisanych w SDF przedmiotowego obszaru Natura 2000. Jej autorzy wskazali wprawdzie występowanie zbiorowisk roślinnych, nawiązujących do siedlisk przyrodniczych: 3150, 91D0, 7140 i 3260, jednakże ocenili je jako formy inicjalne lub zdegradowane, co w ocenie organu, jest niewystarczające do formułowania działań z zakresu czynnej ochrony ww. siedlisk przyrodniczych. Gatunki roślin i zwierząt nie stanowią natomiast przedmiotów ochrony w obszarze (zgodnie z SDF obszaru), dlatego też w treści niniejszego aktu odstąpiono od identyfikacji istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony (art. 28 ust. 10 pkt 2 in fine ustawy), jak również nie zaplanowano działań dotyczących ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk (art. 28 ust. 10 pkt 4a in fine ustawy).

W związku z powyższym, w ramach prac nad projektem planu dokonano oceny stanu siedliska przyrodniczego 91E0 oraz zidentyfikowano dla niego zagrożenia, istniejące i potencjalne. Rozpoznanie stanu ochrony łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum* przeprowadzono w oparciu o regulacje § 3 pkt 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186, z późn. zm.). Zgodnie z przeprowadzoną oceną, siedlisko zachowane jest w stanie ogólnym niezadowalającym (U1), o czym zadecydowały wskaźniki: „gatunki charakterystyczne”, gatunki dominujące”, „inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie” oraz „martwe drewno leżące lub stojące > 3 m długości i > 50 cm grubości” (zgodnie z modyfikacją monitoringu tego siedliska, zamieszczoną na stronie internetowej GIOŚ, wskaźnik ten należy traktować jako kardynalny).

Analizując powyższe, jako istniejące zagrożenie dla uzyskania właściwego stanu ochrony ww. siedliska uznano obecność obcych gatunków inwazyjnych, takich jak niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora* i czeremcha amerykańska *Prunus serotina*. Jako zagrożenie potencjalne (z uwagi na zakres obowiązujących w rezerwacie przyrody zakazów) zdefiniowano z kolei usuwanie drzew martwych i umierających, skutkujące niedostatecznym wytworzeniem się zasobów martwego drewna.

Dla pozostałych siedlisk przyrodniczych, oznaczonych kodami 3150, 3260, 91D0 i 7140, z uwagi na brak wystarczających danych o ich występowaniu i stanie ochrony, sformułowano jedynie zagrożenia potencjalne, w oparciu o specyfikę terenu rezerwatu oraz cechy siedlisk określane w „poradnikach ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000” jako wrażliwe. W przypadku „nizinnych i podgórskich rzek ze zbiorowiskami włosieniczników”, zwrócono uwagę na możliwość wystąpienia ekspansji moczarki kanadyjskiej, powodującej

wypieranie gatunków właściwych dla tego siedliska, jak również na modyfikowanie funkcjonowania wód, w rozumieniu takiej ingerencji w koryta cieków wodnych, która skutkowałaby pogorszeniem warunków siedliskowych roślin. Dla zbiorowisk tworzących siedlisko 3150 jako zagrożenie potencjalne potraktowano natomiast niekontrolowaną introdukcję roślinożernego amura białego, który poza mechanicznym niszczeniem roślin powoduje nadmierny wzrost eutrofizacji wód. Natomiast dla siedlisk przyrodniczych 7140 i 91D0 potencjalnie, na skutek melioracji lub nieprzemysłanej ingerencji w ekosystemy wodne rezerwatu, może dojść do ich osuszenia, skutkującego w dalszej perspektywie czasowej ich degradacją.

Na podstawie dokonanej oceny i zidentyfikowanych zagrożeń określono cele działań ochronnych.

Dla siedliska łągu założono, iż w perspektywie obowiązywania planu ochrony rezerwatu przyrody dążyć należy do poprawy wskaźników: „martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości” oraz „inwazyjne gatunki obce w podsycie i runie”.

Pierwszy z celów będzie realizowany poprzez odstąpienie od podejmowania jakichkolwiek działań skutkujących uszczerpieniem zasobów martwego drewna. Działanie to, w powiązaniu z samoistnym wydzieleniem się posuszu w rezerwacie na skutek zachodzących tu naturalnych procesów, w tym przechodzenia drzewostanu w kolejne fazy rozwojowe, winno przyczynić się do polepszenia ogólnej oceny stanu ochrony siedliska w granicach rezerwatu. Dążenie do polepszenia drugiego z wskaźników realizowane będzie poprzez zaplanowane na obszarze ochrony czynnej w rezerwacie usuwanie populacji czeremchy amerykańskiej. Nie sformułowano natomiast zapisów uwzględniających eliminowanie niecierpka drobnokwiatowego, ponieważ nie opracowano dotychczas takich metod jego zwalczania, które byłyby skuteczne i jednocześnie nie powodowały żadnych negatywnych oddziaływań na populacje innych gatunków runa. Ponadto, obecność niecierpka związana jest z występowaniem określonych warunków, w tym świetlnych, w runie, co uzależnione jest m. in. od fazy rozwojowej drzewostanu. Biorąc pod uwagę, iż drzewostany tworzące w rezerwacie siedlisko 91E0 znajdują się w fazie dorastania, możliwe jest zmniejszenie się liczebności tego gatunku na skutek zwiększonego zacienienia dna lasu. Jednocześnie, usunięcie czeremchy pośrednio wpłynie korzystnie na strukturę gatunkową siedliska, umożliwiając poprawę wskaźników „gatunki charakterystyczne” i „gatunki dominujące”.

W odniesieniu do siedlisk oznaczonych kodami: 3150, 3260, 91D0 i 7140, jako cel działań ochronnych wskazano uzupełnienie wiedzy o przedmiotach ochrony poprzez weryfikację występowania płatów ww. siedlisk w granicach rezerwatu oraz, w przypadku potwierdzenia ich występowania, określenie stanu ich ochrony. Działanie to pozwoli zweryfikować dotychczasowe ustalenia, a także określić cele i zadania ochronne.

W nawiązaniu do opisanej sytuacji, adekwatnie do zagrożeń i założonych celów, określono zakres działań ochronnych w obszarze Natura 2000 w części pokrywającej się z rezerwatem. Uwzględniono przy tym działania dotyczące ochrony czynnej siedliska 91E0, a także monitoringu stanu jego ochrony, opartej na metodyce opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska na potrzeby Państwowego Monitoringu Środowiska. Dla pozostałych siedlisk określono natomiast wyłącznie działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony (art. 28 ust. 10 pkt 4 lit. c ustawy). Monitoring realizacji celów działań ochronnych oparty będzie na wynikach monitoringu stanu ochrony przedmiotu ochrony.

W trakcie prac nad planem nie zidentyfikowano potrzeby ustanowienia planu ochrony dla obszaru Natura 2000 oraz określenia wskazań do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Zapewniając możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego

ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.), mając na uwadze § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794), w procesie przygotowania niniejszego planu, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu poinformował o przystąpieniu do sporządzenia (opracowania) projektu planu ochrony i o jego przedmiocie, możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy, w tym z wynikami prac na potrzeby sporządzenia projektu planu i z projektem niniejszego zarządzenia oraz o miejscu i terminie, w którym jest ona wyłożona do wglądu, a także o miejscu, sposobie i terminie wnoszenia uwag i wniosków do powyższego projektu, o organie właściwym do ich rozpatrzenia, a także o sposobie, w jakim nastąpi ustosunkowanie się do zgłoszonych wniosków i uwag. Zawiadomienie ogłoszono w sposób zwyczajowo przyjęty w siedzibie organu właściwego w sprawie (wywieszono na tablicy ogłoszeń w siedzibie RDOŚ w Opolu w dniach 18.02.2014 r. do 14.03.2014 r.), umieszczono na stronie BIP RDOŚ w Opolu (w dniach od 18.02.2014 r. do 14.03.2014 r.), opublikowano w formie obwieszczenia w prasie o zasięgu regionalnym, tj. w Gazecie Wyborczej w dniu 18.02.2014 r., jak również przesłano do właściwych miejscowo organów samorządu terytorialnego (Wójt Gminy Lasowice Wielkie, Przewodniczący Rady Gminy w Lasowicach Wielkich, Starosta Kluczborski i Marszałek Województwa Opolskiego), jednostek zarządzających lasami Skarbu Państwa (PGL LP Nadleśnictwo Olesno oraz RDLP w Katowicach) oraz podmiotów wykonujących prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa (Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Opolu, Nadleśnictwo Olesno). Ze względu na położenie rezerwatu, zawiadomienia nie wystosowano do organów administracji morskiej. Nie poinformowano również odrębnym pismem organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną przyrody, gdyż teren rezerwatu nigdy nie pozostawał w kręgu zainteresowań żadnej z nich. Nie wyklucza to jednak możliwości wnoszenia przez te organizacje uwag i wniosków do powyższego projektu w ramach postępowania prowadzonego w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.).

Projekt ujęto w publicznie dostępnym wykazie danych prowadzonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu (ekoportal).

W trakcie konsultacji społecznych kierownik Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Opolu Oddział w Kluczborku, w nawiązaniu do zapisów § 6 zarządzenia, wniósł o uwzględnienie w planie możliwości usuwania zatorów powstałych w sposób „naturalny i niekontrolowany”, tj. w wyniku powalenia się drzew grodzących przekrój koryta, jak również o ujęcie w planie zapisów odnośnie bieżącej konserwacji rzeki powyżej rezerwatu.

Odnosząc się do powyższego stwierdzić należy, iż zapisy § 6 zarządzenia określają ustalenia do uwzględnienia w dokumentach planowania przestrzennego na poziomie gminy i województwa i mają na celu eliminację lub ograniczenie stwierdzonych dla rezerwatu zagrożeń zewnętrznych (w tym przypadku zaburzenia powiązań rezerwatu z innymi obszarami o wysokich walorach przyrodniczych). Dotyczą przy tym **nowych budowli piętrzących** (za wyjątkiem urządzeń służących ochronie przyrody), a nie „naturalnych, niekontrolowanych” zatorów, o których pisze WZMiUW. Przypomnieć przy tym wypada, że w granicach rezerwatu przyrody obowiązują zakazy określone w art. 15 ust. 1 ustawy, w tym zakaz zmiany stosunków wodnych, o ile zmiany te nie służą ochronie przyrody (pkt 7), oraz zakaz dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody (pkt 6). Zezwolenie na odstępstwa od zakazów wymaga wszczęcia odrębnego postępowania, zakończonego wydaniem decyzji administracyjnej (na podstawie art. 15 ust. 4 lub ust. 5), i nie mieści się w zakresie planu ochrony, określonym w art. 20 ust. 3 ustawy. Uwzględnienie zapisów umożliwiających likwidowanie zatorów w treści niniejszego zarządzenia byłoby możliwe jedynie w przypadku, w którym działania te stanowiłyby sposób eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych dla przedmiotu ochrony rezerwatu. Zarówno w treści niniejszego aktu, jak i w

dokumentacji, na podstawie której został sporządzony, tego typu zagrożenie nie zostało jednak zidentyfikowane. Jednocześnie, plan ochrony rezerwatu jako akt prawa miejscowego może regulować zasady postępowania jedynie na obszarze, którego dotyczy, w tym przypadku w granicach rezerwatu przyrody „Smolnik”. Uwzględnienie zatem w jego treści zapisów dotyczących konserwacji rzeki Bystrzyny powyżej rezerwatu nie jest możliwe.

W trakcie konsultacji społecznych nie wpłynęły inne uwagi ani wnioski.

Niniejszy projekt został przesłany Przewodniczącemu Rady Gminy w Lasowicach Wielkich przy piśmie nr WPN.6202.4.2014.KOK z 24 marca 2014 r. celem zaopiniowania w trybie art. 19 ust. 2 ustawy. W tym samym celu projekt skierowano pod obrady Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w Opolu. Niniejszy akt prawny został również przedłożony do uzgodnienia Wojewodzie Opolskiemu.

Realizacja działań ochronnych zawartych w niniejszym akcie prawnym będzie finansowana m.in. ze środków budżetu państwa, w części, której dysponentem jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Nie wyklucza to możliwości wykorzystania innych źródeł finansowania. Szacuje się, że koszt realizacji działań ochronnych zawartych w niniejszym planie, w okresie 20 lat, wyniesie łącznie ok. 50 tys. zł. Koszt działań z zakresu monitoringu, szacunkowo, wyniesie około 15 tys. zł.